

Перелік посилань

1. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я.А. Жаліло, Я.Б. Базилюк, Я.В. Белінська та ін.; за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2005. – 388 с.
2. Коротка С.Г. Держава в управлінні та посиленні конкурентоспроможності зовнішньоторговельної сфери України / Коротка С.Г. // Акт. пробл. міжнар. відносин. – 2005. – №52. – Ч. 2. – С. 195-200.
3. Малащук Д.В. Пріоритетні заходи щодо забезпечення конкурентоспроможності економіки України / Малащук Д.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №1. – С. 22-31.
4. Семко Т.В. Світовий досвід формування конкурентоспроможних регіонів / Семко Т.В., Безугля В. О. // Економіка: пробл. теорії та практики. – 2004. – №192. – Т. 2. – С. 403-412.
5. Черевань В.П. Україна в глобальній конкурентоспроможності / Черевань В.П. // Глобалізація СОТ: конкурентні позиції України: Матеріали науково-практичної конференції 27.03.2007. – К.: ТОВ УВПК «Ексот», 2007. – С. 14-27.

Дергачова В.В.

д.е.н., професор НТУУ «КПІ»

Родіонова Ю.Г.

магістр НТУУ «КПІ»

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АВТОРИНКУ СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ

У роботі виявлено фактори залежності автомобільного ринку від кризового стану світової економіки та вплив тенденцій виробництва та продажів авто на тривалість експлуатації авто, зміну структури автомобілів за класом, використання двигунів, використання коробок передач.

In work found out the factors of dependence of motor-car market from the crisis state of world economy and influencing of tendencies of production and sales of auto on duration of exploitation of auto, change of structure of cars after a class, use of engines, use of gear-boxes.

Ключові слова: тенденція, експлуатація авто, двигуни, коробка передач.

Вступ. *Актуальність теми дослідження* полягає у всезростаючій ролі автомобілебудування в національних економіках світу, в тому числі Східної Європи. Обґрунтовані тенденції дозволять розробити ефективні прогнози щодо розвитку автомобільної галузі України та Східної Європи в цілому та окремих виробників. Цією проблематикою займаються такі вчені як Андреев О.В. [2], Карпенко С.В. [3], Пирожкова Ю.В. [5], але ще не досить досконало розроблені питання, щодо виявлення тенденцій розвитку східноєвропейського автомобільного ринку. В роботі використані методи статистичного аналізу.

Постановка задачі. *Тому метою роботи є* розробка обґрунтованих тенденцій розвитку автомобільного ринку країн Східної Європи. Відповідно до поставленої мети в роботі було визначено такі *завдання*: прослідкувати історію

та основні тенденції розвитку автомобільного ринку країн Східної Європи та України; проаналізувати економічні показники розвитку галузей автомобільного сектору України та Східної Європи.

Результати дослідження. Тенденція – це форма вияву економічного закону, вона є основою для економічного прогнозування. З початку XXI ст. автомобільний ринок України за середньорічними темпами зростання випереджав всі країни Центральної та Східної Європи (ЦСЄ). За підсумками 2008 р. Україна за кількістю реалізованих автомобілів займала 7-е місце серед країн Європи (після Німеччини, Росії, Італії, Франції, Великобританії та Іспанії) та 2-е місце серед країн ЦСЄ. Світова фінансова криза внесла суттєві корективи у ситуацію, як на світовому так і на європейському ринку.

Обсяги виробництва та продажів авто. Кризові явища в економіці негативно впливають на ринки продукції тривалого користування, до яких відносяться автомобілі. Зниження купівельної спроможності населення у країнах ЦСЄ та в Україні починаючи з другої половини 2008 р. спричинило сповільнення обсягів продажу нових авто, а починаючи з 2009 р. у більшості країн даного регіону відмічається значний спад продажів нових автомобілів (табл. 1).

Виробництво авто у країнах ЦСЄ в переважній більшості зорієнтовано на власний ринок, або на ринок країн сусідів (за виключенням Чехії, Словаччини і в меншій мірі Польщі), що призводить до відповідного зниження обсягів виробництва враховуючи, вище зазначене зниження попиту.

Таблиця 1

Продажі нових автомобілів в Східній Європі по країнах за 2008 рік

Країна	Кількість проданих машин		Зміна у відсотках
	2007 рік	2008 рік	
Україна	542332332 332	623252	+14,97
Росія	2 410 000	2 840 000	+17,82
Чехія	132 542	143 661	+8,42
Словаччина	70 040	59 700	+17,3
Угорщина	171 661	155 909	-9,21
Румунія	285 489	312 532	-8,71

Тривалість експлуатації авто. Скорочення виробництва та продажів автомобілів сприяє подовженню терміну експлуатації вже існуючих транспортних засобів. Зростають обсяги продажів автомобілів, які були в користуванні. Така ситуація може мати, як позитивні так і негативні моменти.

До позитивних можна віднести: більш повне повернення вкладених у транспортні засоби коштів; додаткова потреба в обслуговуванні транспортних засобів, що сприяє розвитку сервісної мережі (СТО). Це відповідно збільшує зайнятість у сфері послуг.

До негативних можна віднести: відповідно скорочення робочих місць у виробництві; забруднення навколишнього середовища (як правило нові автомобілі відповідають більш жорстким екологічним стандартам); зростання втрат часу у власників авто на технічне обслуговування свого транспортного

засобу у зв'язку зі збільшенням середнього терміну його експлуатації.

Зміна структури виробництва автомобілів за класом (А, В, С).

Будь-яке кризове явище на автомобільному ринку призводить до переорієнтації споживачів на менші (за розмірами), дешевші (за ціною і експлуатаційними витратами), більш економічні (за витратами пального) автомобілі.

Для країн Європи в цілому і для Східної Європи зокрема найбільш привабливими є автомобілі В та С класу. Частка автомобілів А класу поступово зростає, але ще не перевищує 10 % автомобільного ринку.

В Україні до найбільш популярних автомобілів також відноситься Гольф-клас, а серед марок – це Лада, Ланос, корейські та за останні роки китайські авто. З початку ХХІ ст. частка автомобілів Лада на ринку нових авто скоротилась з понад 60 % до близько 20 %. Серед іномарок за останні роки відбувається переорієнтація на автомобілі нижчого класу, але, в той же час з досить високим рівнем комплектації.

Використання двигунів. Подорожчання палива сприяє використанню більш економічних автомобілів з меншими витратами пального на одиницю пробігу (100 км). Дизельні автомобілі в порівнянні з бензиновими є більш економічними та серед різних регіонів світу є найбільш поширеними Європі.

В Україні та Росії легкові дизельні авто займають менше 10 % ринку. Така ситуація пов'язана з низькою якістю дизельного пального, що призводить до виходу з ладу системи живлення двигуна. Для Росії додатковою перешкодою є більш суворий клімат, який вимагає спеціального дизельного пального, а його виробники не завжди дотримуються потрібних стандартів, що може призводити до запусіння пального в зимову пору року і відповідно зупинки двигуна. Не дивлячись на певні перешкоди кількість дизельних авто на українському та російському ринках поступово зростає.

Також, зростання цін на паливо призводить до пошуку інших альтернативних шляхів виходу з даної ситуації. Одним з найпростіших є використання газу (пропан-бутан, метан, інші суміші).

Останніми роками, в першу чергу японські виробниками авто, широко почали виробляти серійні автомобілі з комбінованими (двигун внутрішнього згоряння – електродвигун) установками. Такий автомобіль є на 20-30 % дорожчих за авто з традиційним ДВЗ, що стримує розвиток даного сегменту ринку, як у країнах ЦСЄ так і в Україні.

Використання коробок передач (ручні, автоматичні, варіатори). Широке використання автоматичних коробок передач (АКП) не лише на ринку ЦСЄ, а й в цілому на європейському ринку почалося з початку ХХІ ст. До того часу домінуюче положення займали автомобілі з ручною коробкою передач (РКП). На відміну від країн Європи у США та Японії понад 90 % автопарку вже з кінця 80-х рр. ХХ ст. комплектувались АКП. Зараз ситуація на ринку Європи починає змінюватись. Автомобілі представницького в більшості комплектуються АКП, а в подальшому ця тенденція переходить і на авто нижчих класів. Додатково такій ситуації посприяла розробка компанією Audi АКП з нижчими витратами пального ніж авто з традиційними РКП.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи результати дослідження, необхідно зробити наступні висновки:

1. Зниження купівельної спроможності населення у країнах ЦСЄ та в Україні починаючи з другої половини 2008 р. спричинило сповільнення обсягів продажу нових авто, а починаючи з 2009 р. у більшості країн даного регіону відмічається значний спад продажів нових автомобілів.

2. Скорочення виробництва та продажів автомобілів сприяє подовженню терміну експлуатації вже існуючих транспортних засобів. Зростають обсяги продажів автомобілів, які були в користуванні.

3. Будь-яке кризове явище на автомобільному ринку призводить до переорієнтації споживачів на менші (за розмірами), дешевші (за ціною і експлуатаційними витратами), більш економічні (за витратами пального) автомобілі.

4. Подорожчання палива сприяє використанню більш економічних автомобілів з меншими витратами пального на одиницю пробігу (100 км). Автомобілі представницького в більшості комплектуються АКП, а в подальшому ця тенденція переходить і на авто нижчих класів.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості створити більш ефективний механізм державної підтримки розвитку автомобілебудування в Україні, використати в практичній діяльності підприємств.

Перелік посилань

1. Автомобили в Украине: цены и тенденции: [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://autotime.in.ua/avtomobili-v-ukraine-ceny-i-tendencii/>

2. Андреев О.В. Державне регулювання розвитку автомобілебудування в Україні: автореф. дис. канд. наук з держ. управління / Андреев О.В. / Академія муніципального управління. – К., 2009. – 20с.

3. Карпенко С.В. Міжнародна економіка: [навч. посібник] / С.В. Карпенко, О.А. Карпенко. – К. : Університет «Україна», 2007. – 252с.

4. Тенденции автомобильного рынка Украины в 2009 году: [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: [http:// auto_runok_analiz_prognoz.html](http://auto_runok_analiz_prognoz.html)

5. Пирожкова Ю.В. Адміністративно-правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні: організаційний аспект: монографія / Пирожкова Ю.В. / Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний ун-т» / Т.О. Коломощ (заг.ред.). – Запоріжжя, 2008. – 205с.
